

Luku 1

LAPSUUS JA NUORUUS

MIKA: Toinen maailmansota päättyi virallisesti Pariisin rauhansopimuksen solmimiseen helmikuun 10. päivänä 1947. Tämän vuoksi erään vauvan oli turvallista tulla maailmaan kaksitoista päivää myöhemmin, koska oli rauha. Tämä vauva syntyi Kihniön Korhoskylässä Yli-Moisio-nimiselle pientilalle peräkammariin. Hänen vanhempansa olivat Toivo ja Kerttu Sundqvist. Toivo oli tullut sodasta siipirikkona. Muutama luoti oli tullut oikeaan jalkaan, mutta elämää piti yrittää elellä maaseudulla, mikä oli polvesta suorana olevalle jalalle ollut vaikeaa, varsinkin talvisaikaan, jos oli paljon lunta. Joka tapauksessa Kertun ja Toivon esikoinen syntyi tuohon pirttiin 22. helmikuuta ja kasteessa hän sai nimekseen Yrjö Mikael. Myöhemmin hänet tunnettiin Mikana, mutta virallisissa kirjoissa hän oli Yrjö Mikael. Yrjö oli ollut isän mielestä juhlava nimi, koska oli sellainen runoilija/kirjailija kuin Yrjö Jylhä. Se nimi kuulosti niin upealta ja siksi hän halusi pojalleen Yrjö-nimen. Väli-episodina voidaan todeta, että toinenkin Sundqvist syntyi samana päivänä, joskin kaksi vuotta aiemmin. Hän oli pankki- ja muilla jutuilla kunnostautunut Ulf Sundqvist, joka ei onneksi ole mitään sukua allekirjoittaneelle. Hänhän oli jossain vaiheessa SDP:n puheenjohtaja ja monissa pankkisotkuissa mukana. Toinen merkittävä henkilö, joka syntyi 22. helmikuuta, mutta kaksi vuotta myöhemmin kuin minä, oli formulakuski Niki Lauda.

Rääkyvä lapsi oli pitkän aikaa sitkeästi kaljupäinen ja vanhemmat luulivat, ettei lapselle kasvaisi tukkaa lainkaan. Vuoden päästä kuitenkin hiukset alkoivat kasvaa. Heinäkuussa 1948 perheeseen syntyi poikalapsi, josta tuli Ensio Toivo Kalevi Sundqvist.

MIKA: Ainainen kinastelu meillä veljeksillä oli hyvin tyypillistä, mutta sellaistaahan se on kaikilla muillakin. Paljon oli myös yhteisiä harrastuksiakin lapsuus- ja nuoruusaikoina.

Äitini oli talon tytär, joka huolehti talon pidosta. Meillä oli navetta sekä lampaita, lemmiä, kanoja ja porsaita, mitä sen ajan pien-taloissa oli, jolla yritettiin tulla toimeen. Oli myös metsää, josta kaadettiin puuta tarpeeseen. Isän suora jalka aiheutti sen, ettei hän pärjännyt metsä- ym. vastaavissa töissä.

Isäni oli töissä Kihniössä Suo Oy:ssä, joka nosti suoturvetta ylös, ja isä oli siellä sorvarina. Korjaamalla korjattiin koneita, joilla turvetta kerättiin ja kuivatettiin. Siihen aikaan työhön kuului paljon käsityövaiheita, suoturvetta esimerkiksi käännettiin käsivoimin, jotta se kuivuisi. Siellä oli hirvittävä määrä ihmisiä töissä siinä hommassa. Hauska yksityiskohta tuolla oli, kun isäni Toivo on syntynyt 28. kesäkuuta 1924, niin eräs erittäin kuuluisa kihniöläinen, joka myöhemmin niitti mainetta myös muualla, oli matkailukeisari Kalevi Keihänen, ja hänen syntymäpäivänsä on prikkulleen sama kuin isälläni. Keihänen oli samaan aikaan töissä turvelaboratoriossa, kun siellä tehtiin kaikenlaisia seoksia, joilla saataisiin turpeesta eniten hyötyä. Hän oli laborantti. Keihänen oli jo tuolloin hieman suureellinen mies ja oli sanonut, että minä haluan tarjota koko Suo Oy:n henkilökunnalle syntymäpäiväkahvit. Tarjolla oli kahvia ja kakkua. Isäni oli tokaissut, että ”oikeastaan ne on kyllä hänen syntymäpäivät, mutta antaa nyt Kalevin järjestää ne.”

Varhaisessa vaiheessa Sundqvistin perhe muutti Tampereelle, Viinikkaan 1950-luvun alussa. Mika Sundqvist oli tuolloin 4-vuotias.

MIKA: Isäni sai töitä Lokomolta. Hän sanoi invaliditeetin olleen siunaus, koska sitä kautta hän pääsi kaikenlaisiin opinahjoihin, oli etuoikeutettu erilaisiin koulutuksiin ja pääsi mm. Järvenpään hienomekaaniko-opintoihin. Saman tien hän meni opettajakouluun, vaikka oli samaan aikaan Lokomolla sorvarina Tampereella.

Kuokkamaantie 9:ssä oli kaksikerroksisia puutaloja, joissa oli hellahuoneet. Niiltä ajoilta on jäänyt eläväksi muistoksi, kun Ajokin linja-autokoritehdas paloi meidän taloa vastapäätä 50-luvun puolivälissä. Se oli niin mahdoton lieska- ja oli hurlemhei-meinkin, että se on jäänyt mieleeni. Lopulta isä sai ensimmäisen opettajan paikkansa Lempäälästä 50-luvun puolivälissä.

Elämä edessä... esikoisella

Kerttu ja Toivo Sunqvist. Vanhempien vihkikuva.

Hän oli kansalaiskoulussa puu- ja metallityön opettajana. Itse olin tuolloin Tampereella, Härmälässä, Nekalan kansakoulussa ensimmäisellä luokalla, mutta vain syysluku-kauden. Heti joulun jälkeen, joululomalla, muutettiin Lempäälään koko perhe, ja sikäläisessä kansakoulussa kävin opinahjoa siitä lähtien. Lempäälä olikin mulle koko lapsuuden ja nuoruuden asuinpaikka, aina 7–8-vuotiaasta lähtien, eli 50-luvun puolivälistä aina 70-luvun alkuun saakka. Asuttiin Hauralassa lähellä koulua olevassa puutalossa. Lempäälän kunta oli vuokrannut sen talon opettajien ja heidän perheidensä käyttöön.

Alakerrassa oli kaksi asuntoa ja yläkerrassa saman verran.

Äiti oli kova käsityöihminen, meillä oli kangaspuut, ja kun hän kerran teki kaikenlaista käsityöhön liittyvää, niin hän kävi Wetterhoffin käsi- ja taideteollisuusopiston. Äiti hoiti koululla monesti tyttöjen käsityöopettajan viransijaisuuksia, eli käsityö oli meidän perheessä läsnä monella lailla.

Epäonnistunut mäkiauto

MIKA: Lempäälän Hauralassa teimme veljeni Kalevin kanssa asuintalon vintissä oman suurprojektin. Me järjenjättiläiset rakennettiin mäkiautoa ja siihen käytettiin mm. talon tukirakenteita, jotka kannattivat kattoa. Nauhattiin tuosta vaan lankku tuohon kiinni ja tuosta tuohon ja huomattiin, että siitä tuli mäkiauton seinämää. Lastenvaunuista otettiin akselisto ja pyörät. Päätettiin, että kun tämä on valmis, niin sahataan vaan poikki ne tukirakenteet, ja se on siinä. Kyllähän isä huomasi, että jotain me vintillä kolkutellaan. Vasaroinnin ääniä kuului, mutta hän ajatteli että pojat on poikia. Ne vaan tekee siellä jotain. Kuitenkin isä tuli lopulta katsomaan, että mitähän jälkikasvu touhuraa. Hän katseli silmät renkaina ja sanoi: ”mitä saakuria, mäkiauton näköinen tämä on mutta miksi ihmeessä te

olette naulanneet sen mäkiautonrunгон tukirakenteisiin?” Sanottiin, että tarkoitus on sahata se poikki, ja se puuttuva palikka mikä sitten puuttuu, niin sen tilalle laitetaan toinen palikka ja naulataan laudat molemmin puolin kiinni. Eikö se sitten ole yhtä hyvä, kysyttiin. Isä sanoi: ”Missään tapauksessa näin ei tehdä.” Tosin me oltiin ehditty sahaamaan yksi niistä puista poikki. No, jälkepäin isä tietysti korjasi sen nopeasti ja vaihtoi kantavaan rakenteeseen puun, ettei vaan kukaan huomaa, mitä oli tehty. Mäkiauto purettiin eikä se loppuun asti valmistunut. Olisi siinä ollut toki toinenkin ongelma, sillä me oltiin tehty siitä niin iso, ettei sitä olisi saatu ulos kapeita rappuja pitkin, ei sitten millään. Se projekti hiipui käsiin ja menihän siinä fiilis, että eikö muka saa kantavia rakenteita ja kattotuolia sahata poikki.

Harrastustoimintaa

Lapsuuden harrastuksina olivat kaikki perinteiset leikit, mutta vauhtia piti olla. Yksi oli varmaa: tulevaa hiihdon olympiavoittajaa ei Mikasta tulisi.

MIKA: Lapsena tuli harrastettua niitä samoja asioita kuin muutkin lapset, oli perinteiset lumisodat ja lumilinnan teot. Meillä oli ompelukone kotona. Kysyin äidiltä, saanko mä tehdä meidän lumilinnan katolle sotailun. Olisi hienoa, jos siellä olisi sellainen. Ensiksi suunnittelin sotailun paperille ja ompelin ompelukoneella sen valmiiksi. Olin kymmenen vanha, kun sen tein, ja siitä tuli hieno.

Urheilua en juuri harrastanut. Tokihan sellaista juoksentelua ja perinteistä lapsentouhua oli, mutta mitään kilpaurheilua en harrastanut. Ja kun kouluaikoina piti viedä mukanaan liikuntatunnille sukset, kun oli hiihtoa, niin mua jurppi se suunnattomasti. Mä vihasin sitä. Kun se olisi ollut vapaaehtoista niin mikä ettei, mutta kun se oli pakonomaista. Kun kaikkien piti vetää se sama lenkki, niin se oli kuin pahimman luokan käskyttämistä. Siitä en tykännyt.

Ennen kuin sain mopon, niin tykkäsin ajella paljon polkupyörällä. Jalkapalloakin pelattiin, samoin talvisin jääkiekkoa, mutta kummassakin lajissa mä olin takakentän mies. En tykännyt olla niissä lajeissa kauhean aktiivinen. Meidänkin luokalla oli niitä, jotka fanaattisesti painoi päälle. Ne luulivat, että koulupelit olivat ammattilaistason pelejä, vaikka se oli kolvien harrastelua. Eikä toista tarvitse runtata niin, että luut katkeavat. Jotkut ottivat sen niin järjettömän tosissaan, että nyt painetaan. Yritin

Vasemmalla: B-kornetti soi. Oikealla: Veljekset ja isän tekemä keltainen kuorma-auto.

välttää sellaisia kontakteja, että jysähdetään yhteen. Senkään takia nuo palloilupelit eivät olleet mun ykkösuosikkeja.

Kun hieman vartuin, niin kaikista teknisistä laitteista olin kiinnostunut ja tykännyt niiden kanssa näprällä. Oli ne sitten mitä hyvänsä; kerran esimerkiksi purin herätyskellon. Ja kaikki ruuvit mitä sain auki ja kello-nosat irti, laitoin pöydälle levälleen. No, en mä sitä enää osannut kasata, joten meillä nukuttiin seuraavana aamuna pommiin. Isä kummasteli, että mitä helkuttia tuo poika on alkanut tekemään. Mua kiinnosti kaikenlaiset laitteet, että mitä ne ovat syöneet.

Kun musiikki alkaa kolahtaa

Tuon aikakauden nuorten suosikkibändi oli helppo arvata. Eikä Sundqvist ollut poikkeus.

MIKA: Ensimmäisen kerran kolahti oikein kunnolla, kun kuulin radiossa The Sounds -yhtyeen ”Emma”. Olin, että tässähan on meininkiä. Se oli todella kova juttu. Samoihin aikoihin tuli brittisoundia eli The Beatlesin ”Love Me Do” ja ”Please, Please Me” ja muut alkuaikojen biisit. Ne kolah-tivat kovaa. Kun me asuttiin Lempäälässä, Hauralassa (jotkut ilkeämieliset sanoi paikkaa Hourulaksi) talon yläkerrassa, niin alakerrassa asui Mikko Peura, josta tuli muuten pappi myöhemmin. Hän osti kaksi singleä, ja niillä oli sellainen radio, josta kansi aukesi päältä ja sisällä oli levysoitin. Edessä oli kajarit sekä päädyissä, ja pohjalta nupit kaakkoon kuunneltiin The Beatlesia. Musiikki tuli elämäni.

Pikku hiljaa alkoi soittaminen kiinnostaa nuorta Sundqvistia, ja lopulta se vei mennessään. Alku-askleet olivat hieman toisen-laisessa musiikissa. Nyt ei ollut rockista, popista tai rautalanka-musiikista tietoakaan.

MIKA: Partiolippukunnassa Lempäälässä oli sellainen soit-tokunta kuin Kanavanvartijain Torvisoitto-kunta. Koulun vahti-mestari oli soitto-kunnan kapel-limestari ja liideri. Hän soitti itsekin torvea sekä trumpettilla

solistiosuusia. Siihen menin harjoittelemaan kölvipoikana, olisinko ollut 10-vuotias. Se oli sellaista, ei voi sanoa että pakkopullaa, mutta kun isä halusi että tulen mukaan, niin menin. Isähän soitti siinä soitto-kunnassa käyrätorvea, mutta myös es-bassoa ja tuubaa. Ensimmäinen soitin, mitä tapailin, oli b-kornetti. Se on trumpetin näköinen, mutta lyhy-empi ja pienempi. Voin todeta, että se on yksitoikkoisen puisevaa soit-toa. Jos ajattelee, että torvisoitto-kunta soittaa humppatyylisiä komppia, ”humppa humppa pappada pappaa”, niin se ”hum” oli soitettu tuuballa. B-kornetti soitti taas sitä ”tada tadatatta” eli se oli sitä takapotkujuttua. Se oli helkutin yksitoikkoista ja sanoin isälle, että en mä tällaista tykkää soittaa. Sanoin, että olen jo kokeillut klarinetin soittoa ja että se voisi olla mulle kiva soitin. Sitten hommattiin jostain käytetty b-klarinetti, koska se oli b-vireinen. Aloin treenaamaan, ja se oli hieno soitin, koska sillä sai soittaa melodioita, mikä tuntui paljon järkevämmältä.

Sitten kun tuli nämä The Beatlesit ja Emmat, niin siihen loppui laakista torvisoitto-kunta minun osalta. Se ei ollut enää mitään. Oli meillä keikkoja paljonkin. Sehän oli partiolippukuntaa, joka oli enemmän yhteydessä seurakuntaan, sekä partioliikkeeseen. Pälkäneellä oli Kostiavirran musiik-kijuhlat, jossa käytiin soittamassa. Eri kansakoulujen juhlissa esiinnyttiin paljon, kun oli kevätkuhlaa ja muuta vastaavaa. Siellä soitettiin muutama kappale, ja se oli siihen aikaan muotia.

B-klarinetin soittaja luottaa henkseleihin!
Vieressä velipoika Kalevi.

Koulu-aika

Koulu-aikoina Mika oli keskitason oppilas, mutta yllättävää oli, kun hän sai käytöksenalennuksen. Luonnollisesti se oli silloin verinen vääryys ja on vielä tänä päivänäkin muistissa.

MIKA: Luokanvalvojana kansakoulussa oli kahdella ensimmäisellä luokalla Elvi Jokinen. Myöhemmin kahta seuraavaa lukukautta sitä virkaa toimitti opettaja Honkahallila, joka piti todella tiukkaa kuria. Jos kuri ei mennyt perille, kuului: ”Kädet pulpetin reunalle.” Sitten hän otti karttakepin ja läjäytti sormille. Ei tämän päivän kakaroille noin tehdä, vaikka ne sylkisi opettajaa naamaan. Eihän niihin saa enää koskea. Sen myös muistan, että muutamaan otteeseen laitettiin seisomaan naama nurkkaan päin. Tuon jälkeen matkattiin yhteiskoulun puolelle.

Kyllä mun on pakko sanoa, että olin lapsena ja nuorena hieman ilki-kurinen ja jopa pirullinenkin. Tavallaan olin vakavamielinen kyräilijä. Seurasin tilanteita ja saatoin tehdä erilaisia jäyniä. Olen saanut yhteiskoulu-aikoina jopa käytöksenalennuksenkin. Yhteen aikaan kerättiin kasveja biologian tunneilla, se oli siihen aikaan pakollista, kunnes huomattiin, että kaikki halusivat kerätä niitä harvinaisia kasveja, jolloin saadaan niitä kuolemaan enemmän ja enemmän sukupuuttoon. Myöhemmin todettiin, ettei siinä ole mitään järkeä. Päätettiin, että katsellaan vaan niitä kasvien kuvia kirjoista. No, oli tämä kasviston keräämisen pakko, ja meillä kotona oli vanerilevy, jonka päälle laitettiin kasvi kuivumaan. Siihen päälle laitettiin tiiliskiviä painoksi. Ei ollut mitään ruuvipuristimia. No, minähän löysin kuolleen päästäisen. Panin sen sinne kasviprässin väliin ja päälle tiiliä painoksi. Siitä päästäisestä tuli ihan litteä, 50-pennisen paksuinen hiiri, ja laitoin sen luonnontiedon opettajan Laina Heikkilän päiväkirjan väliin. Kun hän avasi kirjan seuraavan päivän kohdalta, niin sieltä tuijotti kuollut pieni hiiri luonnonhistorian opettajaa silmiin. Opettaja säikähti kauheasti ja huusi: ”Kuka on tehnyt tämän? Kaikki saavat tunnin jälki-istuntoa, mutta jos tämän ilkikurisen, törkeän teon tekijä ilmoittautuu tänne, niin tuolloin muut eivät joudu kärsimään vaan hän kärsii itse.” No, sitten minä ilmoittaudivin ja sanoin, että löysin kuolleen hiiren, joka oli siis valmiiksi kuollut, en minä sitä tappanut. Ajattelin, että se olisi mukava lahja luonnontiedon opettajalle. Tarkoituseräni oli hyvin vilpittömät. Opettaja sanoi siihen: ”Ei, tämä ei todellakaan ole millään muotoa vilpittöntä.” Sain kaksi tuntia jälki-istuntoa ja käytöksenalennuksen.

Muuten olin kohtalaisen hyvä oppilas koulussa siihen asti, kunnes tuli murrosikä. Tuli sellaista uhmaa, ja muistan kun numerot sekä keskiarvot alkoivat tippua. Sain muun muassa yhteiskoulu-aikaan ehdot ruotsin kielestä. Koulussa luin saksaa, en englantia.

Kokonaisuutena olin keskitason oppilas. Varsinaisesti en missään loistanut, mutta vastaavasti en ollut missään aineessa huonoinkaan. Teini-iässä mun historianopettaja sanoikin: ”Kuule Sundqvist, kyllä sun pitäisi perehtyä asioihin. Kyllä sulla päätä on, kun sä vaan haluat syventyä näihin juttuihin. Keskity hyvä mies ja keskity.” Olin hetken aikaa hiljaa, nousin pulpetin takaa ja otin tavarani. Lähdin luokasta ulos. Opettaja tuli mun perässä käytävään ja kysyi kummissaan: ”Mihinkä sä nyt menet?” Lähdin Lempoon kaljalle, vastasin. Lempäälässä oli tuolloin ravintola nimeltä Lempo ja menin sinne kaljoille ja pelaamaan flipperiä. Mä en vaan jaksanut kuunnella. Se oli sellaista murkkuikäisen uhmaa.

Tytöt alkavat kiinnostaa

Sukupuolivalistus oli 1960-luvun alussa hyvin suppeaa, ja sitä se oli seuraavienkin vuosikymmenten ajan. Kotona siitä ei pahemmin puhuttu, eikä oikein koulussakaan.

MIKA: Kyllähän ne tytöt alkoivat kiinnostaa, mutta on muistettava että se oli sitä aikaa, jolloin tällaiset asiat olivat häveliäisyyden peitossa. Ei ollut mitään opetusta sukupuoliasioissa eikä oikein muissakaan. Kotonakaan ei puhuttu kuin korkeintaan kukista ja mehiläisistä. Aika oli niin toinen. On pakko kertoa, kun olin jotain 13-vuotias ja oltiin Lempäälän kansakoulussa. Tuolloin muutettiin kansakoulun päädyssä olevaan opettajien asuntolaan, muistaakseni kolmanteen kerrokseen syystä että siitä vapautui asuntoja ja muuttomatka oli kokonaista 200–300 metriä. Asuttiin koulun päädyssä, ja pihassa oli kiipeilytangot. Minäkin siellä kiipeilin ja se tanko hankasi haa-roista niin, että mulla alkoi nakki orastavasti jöpöttämään. Eikä mulla ollut aavistustakaan, mistä oli kyse. Tulin äkkiä tangosta alas ja olin erittäin kauhistunut, että mikä tää juttu nyt oli ja alan aavistella pahinta. Menin kotiin ja sanoin äidille, no niin, nyt se on mullakin. Äiti siihen kummastuneena, että ”mikä on?” No, tyrä, sanoin minä. Äiti sanoi siihen, että ”miten niin tyrä?” No, kato nyt tätä lehteä, ja näytin äidille ilmoitusta Seura-lehdessä. Siellä oli niitä pieniä ilmoituksia lehden takaosassa, että ostakaa tyrävyö. Niitä myytiin silloin, ja ilmoitin äidille, että mulla on nyt tuo. Äiti siihen,

Tyrävyö.

että ”millä lailla ja näytäs nyt.” No, sehän oli laantunut se tähtihetki, ja äiti totesi: ”Ei sulla kyllä mitään tyrää ole, mitäs sä nyt höpiset?”

Minä intin ja sanoin että joo, mutta kun tää rupesi paisumaan, ja näytin jalkoväliä. Sitten äiti joutui selittämään, että ”kuules poikani, se kuuluu hieman asiaan.” Näin mulle tuli ensimmäinen valistus aiheesta.

Kun muistellaan sen aikaisia lehtiä, vaikkapa Nyrkkipostia ja Jallua, niin neidän

olivat hyvin sovinnaisia lehtiä. Niissä naisilla oli bikinit päällä eikä siellä mitään näytetty. Kyllä sitä tuli oltua näissä asioissa niin umpimetsässä kuin vain voi olla. Tokihan tuli vilkuiltua myöhemmin Jallu-lehteä enemmänkin. Oli se sen verran suuri uteliaisuuden aihe tuolloin.

Lopulta luonto ajoi tikanpojan puuhun ja Sundqvistin naisiin.

MIKA: Muistelen, että 15-vuoden vanhana oli jo jotain kanssakäymistä tyttöjen suhteen, kun mulla oli mopo. Olihan se uutta ja ihmeellistä, kun ensimmäisiä kertoja tyttöjen kanssa aloin olemaan. Se on se nuoren ihmisen elo, se on niin kuohuvaa se tunne ja niin dramaattista. Ensimmäiset suhteet olivat Lempäälässä. Kun erään viehättävän leidin kanssa oltiin ensi kertaa suutelemassa, niin se tapahtui niinkin romanttisella paikalla kuin Lempäälän hautausmaalla. Siellä oli rauhallista ja pystyi rauhassa hipelöimään ja suutelemaan.

Ensimmäinen kerta joka voidaan aktiksi luokitella, mutta joka oli surkukupainen yrittely, tapahtui erään mukavan tytön kanssa. Se koko episodi kesti ehkä minuutin verran. Lempäälän Hakkarin kartanon lähellä oleva uimaranta oli tapahtumapaikkana, ja toiminta tapahtui uimakopissa, missä vaihdettiin vaatteita. Siitä se romanttinen elämä alkoi. Ja kaikenhan piti tapahtua salassa. Ei noista tapauksista nuorena huudeltu. Ainoastaan saattoi olla sellaista jätkien leuhkintaa, että ”oon määkin noita hommia tehny, en mää mikään eilisen teeren poika sentään ole”, vaikkei ollut tehnyt oikein mitään. Mopon tarakalla oli leidejä kyydissä. Sitten sain ensimmäisen moottoripyörän, silloin sai jo 16-vuotiaana kortin, jonka ajoin heti. Kyseessä oli Jawa CZ 250 cc. Tietyt osat maalattiin mustaksi ja tankki sekä sivuposkikotelot olivat Ferrarin punaiset. Sitten oli ralliteippiä, pientä musta-valkea-ruuteuteippiä tankin kyljessä sekä niissä koteloissa. Sillä oli hyvä naisia kuljetella.

Ensimmäinen kesätyöpaikka

Monella nuorella ensimmäinen kesätyöpaikka on ikimuistoinen. Sitä se oli myös Sundqvistilla, kirjaimellisesti.

MIKA: Isällä ja äidillä, kun molemmat olivat opettajia, ja äitihän sai paljon viransijaisuuksia, vaikka ei ollutkaan pätevä kun ei ollut opinahjoja käynyt, oli raha-asiat kunnossa. Tämä mahdollisti sen, että he ostivat kesämökkitontin Iisalmesta Poroveden rannalta, vastapäätä Olvin tehtaita. Siellä on Laasonlahti, missä isän ja äidin tontti oli. Sinne rakennettiin kevytrakenteinen kesämökki laudasta, ja siellä olen itsekin lapsuuden kesä viettänyt.

Ensimmäinen kesätyöpaikkani oli Iisalmen suunnassa, Rauhalassa, sikalassa. Olin tuolloin 15-vuotias. Mun tehtävä sikalassa oli mennä kesäkäytävää pitkin isojen kottikärryjen kanssa, lapioida sikojen paskaa kottikärryihin ja mennä karsina kerrallaan. Siellä oli toistasataa sikaa. Hajuhan oli kaamea koko ajan. Kun sain ne tyhjennettyä, tehtävänä oli levittää toisilla kärryillä kuivikepahnaa karsinoihin. Se oli mun homma, siihen meni aikaa puolitoista tuntia päivässä ja sain siitä kymmenen markan päiväpalkan. Aina kun tuln sikalasta kotiin, niin mun täytyi riisua vaatteet ulkorakennuksessa olleeseen työkaluvarastoon. Sen jälkeen oli käytävä saunassa pesemässä itsensä ja uimassa järven, ja vasta sen jälkeen sai tulla ruokapöytään. Ja siltikin, eihän se saakelin haju lähde pois, vaikka tekisi mitä. Vanhemmat eivät tulleet syömään samaan aikaan, koska mun henkilökohtainen hygieniani oli pettänyt pahemman kerran vaikka kuinka pesedyin ja uin. Sen kesän tienesteillä, kahden ja puolen kuu-kauden ajalta, ostin Iisalmen Konekeskosta uuden, punavalkean Rabe-neick-merkkisen mopedin, johon isä joutui antamaan vähän lisärahaa, kun kesätyörahat eivät ihan riittäneet. Ostettiin sellainen mopo, jossa oli kuljetuskolhuja, jolloin sain 15 prosenttia extra-alennusta. Silloinhan ei mitään mopokortteja tarvittu. Sillä vaan harjoiteltiin ajamaan ja sillä selvä. Kun tuli loppukesä ja alkoi tulla kouluaika eteen, niin isä sanoi ”juu, pannaan tuo sun mopo junaan, kyllä se sillä tulee Lempäälään.” Minä sanoin siihen, että no, mitä me nyt mopoa junaan pannaan, kun siinä on pyörät alla. Enkö mä nyt voi ajaa Iisalmesta Lempäälään, 500 kilometriä, mopolla? Isä ja äiti sanoivat, että ”eiks se ole vähän liian kova homma sulle?” Minä siihen, että tarviihan mopo nyt sisäänajon. Ajoin sellaista 30 km/h. Lähdin ajamaan aamu-usvahämärissä klo 06. Olin kotona Lempäälässä illalla klo 22 eli aikaa meni 16 tuntia. Takapuoli oli helvetin hellänä,

samoin selkä ja niska. Mulla oli kunnon sadeasut ja kaikki. Jos välillä tuli vettä, niin ei se haitannut yhtään. Äiti teki mulle eväät, neljä leipäpalaa, ja mulla oli mehua pullossa. Sen voimalla mentiin koko päivä. Vanhemmat tulivat autolla NSU Printzillä. Seuraavana keväänä kun mentiin Iisalmeen kesänviettoon, niin mä ajoin sinne silloinkin mopolla.

Muitakin kesätyöpaikkoja Iisalmissa oli. Kesälomat eivät olleet pelkkää sikalaa.

MIKA: Olin muuten siinä samassa maatalossa Iisalmissa myös heinätoissa, samaten Pulkkinen maatalossa myös. He olivat helluntailaisia, kävivät seuroissa, ja samaisessa talossa oli nuorison kesäleiri, joka oli tarkoitettu 15-vuotiaille pojille ja tytöille. Siellä oli kaikenlaista, mm. urheilutyypistä touhua, oli seurojen pitoa ja virren veisaamista. Se Pulkkinen isäntä sanoi: ”Kyllä sä voit olla noiden miesten kanssa tekemässä heinähommia, mutta jos sä haluat mennä kuuntelemaan Herran sanaa, voit olla siellä ja saat silti saman päiväpalkan.” Sieltä en saanut kuin markan tunnilta. Ajattelin, että no minähän menen sinne kesäseuroihin. Olin siellä rukouspiireissä ja seurasin sitä touhua. Enhän minä nyt minkään sortin uskovainen ollut, koska jos ajatellaan että maailmassa on kymmeniä tuhansia eri uskontoja ja kaikki uskovat olevansa oikeassa, niin tässä yhtälössä on jotain outoa. Ei kaikki voi olla mitenkään oikeassa. Siellä oli rukouspiiri isossa ladossa, jossa oli himmeät sähkövalot. Laulettiin virsiä ja käveltiin ympyrää, niin että mun edessä oli tyttö, ja mä laitoin kädet sen ympärille, ja se tyttö taas laittoi edessä olevan pojan ympärille kädet jne. Senhän tietää, kun nuoren tytön takapuoli hipoo nuoren miehen etumusta niin siinä alkoi taas se tyrävaihe vaivaamaan. Toki tuolloin jo tiesin, mistä oli kyse. Sanoisin, että siellä rupesi varmaan monella muullakin jöppäri jöpöttää. He saivat siis väkevän uskonnollisuuden tunteen siinä samalla. Se oli mielestäni tarkoitushakuista toimintaa ja hienoltahan se tuntui. Jälkeenpäin kun katsoi Rauni Mollbergin ”Maa on syntinen laulu”, niin voi vain todeta, että uskonnon varjolla tehdään kaikennäköistä.

Jos oli Kalevi Keihänen Kihniön kuuluisuus, niin toinen kuuluisuus oli Kihniön kirkkoherra 1950–1960-luvulla.

MIKA: Kihniöön tuli kirkkoherra Isojoen pitäjältä, missä Kyllikki Saari murhattiin, mikä oli ihmeellinen sattuma. Sehän oli syyllistynyt tyttöjen hiplailuun jo Isojoella. Eräässä perheessä oli rippikouluikäinen tyttö,

joka oli ilmeisesti hidas, niin hän oli kotonaan ruokapöydässä alkanut puhumaan, että ”kyllä se meidän pastori opettaa lähimmäisen rakkautta niin ihanasti, että mielellään sitä lukee katekismusta, ai että.” Vanhemmat kyselivät, että miten se sitten niin ihanasti opettaa. ”No sillai, että ensin saarnataan vähän, lauletaan virsiä ja sen jälkeen kirkkoherra laittaa mut pöydälle makaamaan mahallaan ja nostaa takaa hameen ylös ja kyllä se vaan niin ihanasti menee, niin että oikein tulee vahva rakkauden tunne.” Näin kävi käry Kihniön kirkkoherralle.

Musiikkiopistossa

Musiikkiopistoakin Sundqvist ennätti käymään 14-vuotiaana. Tuolloin elettiin vuotta 1961.

MIKA: Mähän soitin b-kornettia Kanavanvartijain Torvisoittokunnassa ja yksi Piipon Matin velipojista oli kapellimestari meidän orkesterissa. Halusin vaihtaa klarinettiin. Isä otti selvää, voisinko päästä Tampereen Musiikkiopistoon klarinetinsoittoa opiskelemaan. Ja se onnistui. Tosin, enhän mä ollut siellä kuin yhden talven, koska sähkökitara alkoi kiinnostaa enemmän. Mua opetti Tampereen Kaupunginorkesterin klarinetisti Nurminen. Hänen poikansa oli Tapio Nurminen, joka oli myöhemmin Paula Koivuniemen bändissä minun kanssa samaan aikaan. Tuo Tapsan isä antoi yksityistunteja ja kävin hänen luonaan. En suinkaan musiikkiopiston tiloissa, vaan Nurminen sanoi, että ”mitä me turhaan sinne musiikkiopistolle menemään. Kun tulet Lempäälän linja-autolla Tampereelle, niin jää pois Koivistonkylässä ja kävele meille kotiin.” Pidettiin soitto-tunnit hänen luonaan, mikä oli ymmärrettävää. Hänenkin olisi pitänyt mennä bussilla Pyyntikintorin lähelle musiikkiopistolle ja mullakin olisi ollut paljon pitempi matka. Kyllä siinä jotain tuli opittua, koska vieläkin osaisin soittaa klarinettiä pienen harjoittelun jälkeen, ja nuoteista. Ei se häviä tuolta päästä mihinkään. Mulla on vieläkin klarinetti soittimena. Nurminen oli leppoisa ja mukava mies. Ei hän ollut millään muotoa ankara. Tuohon aikaan oli tiedossa, että jotkut soitonopettajat olivat hyvin ankaria. Jos ei asiat mennyt niin kuin pitää, he närkästyivät ja hermostuvat täysin. Musiikkiopistossa oli monia sellaisia opettajia, että monet pelkäsivät mennä niiden tunneille, vaikka kyseessä oli vapaaehtoinen opiskelu. Tuollainenhan tappaa sitä soiton intoa. Nurminen oli toisenlainen, hän oli kärsivällinen ja kannustava opettaja.

Lempäälän suurpamahdus

Oma lukunsa oli Sundqvistin ja erään hänen kaverinsa harrastetoiminta. Molemmat olivat 16-vuotiaita uteliaita nuoria miehiä, ja oli tulossa vuoden 1963 viimeinen päivä, joten toimintamalli oli selkeä. Nyt tehtäisiin oma uuden vuoden paukku.

MIKA: Netistä otin selvää, niin sitä fekabiittiä ei enää saa, siksi tämä pommiohje voidaan sanoa mittatarkasti koska kukaan ei pysty sitä enää tekemään. Käytäntö oli sellainen, että olin kesätöissä tuolloin Piippo Oy:n paperinaru-/tikkataulu-/kartonkirullatehtaalla. Sain sieltä hamstrattua kaikennäköistä pahvirullaa ja muutakin. Kangaskaupoissa oli ja on vieläkin sellaisia pitkiä pahvirullia, johon oli kääritty koko pakan verran kaksi metriä leveää kangasta. Ja löytyi sellainen pahvirulla, joka oli halkaisijaltaan niin paksu kuin on jääkaira. Eli kun kairattiin kairalla erään kaverin kanssa jäähän reikä, niin se rulla meni tiiviisti siihen reikään. Siitä rullasta katkaistiin puoli metriä pitkä pätkä ja toiseen päähän sovitettiin tiukasti koivupuuta oleva tappi. Kun löydettiin sopivan kokoinen koivu, niin sitä vuolttiin sen verran että saatiin se siihen tiukasti kiinni. Sitten laitettiin erikepperiä runsaasti ja liimattiin tappi kiinni. Sama juttu tehtiin toiseen päähän. Kylkeen, toiseen päähän, porattiin kuuden millimetrin kokoinen reikä, josta valutettiin kyseinen räjähdysaine sisään. Sitä laitettiin noin litra, maitotölkin verran. Kun ajattelee näin jälkeensä, niin panssarivaunun tai haupitsin ammuksessa on sama määrä sitä räjähdysainetta. Eipä sitä silloin tajunnut. Tietystihän me lakattiin se pää, mikä meni veteen, ettei se ime vettä. Sytytyslanka oli niin vahvaa, että sen sai työnnettyä siitä kuuden millin kokoisesta reiästä sisään. Yläpää siitä paukusta jäi jään yläpuolelle 10-15 sentin verran, ja alapää meni jään alle, esimerkiksi jos jää oli 25 senttiä paksua, niin tyhjää jäi jään alle myös toistakymmentä senttiä. Maatalouskaupasta haettiin fekabiittiä, joka oli hyönteistorjunta-aine, jolla ruiskutettiin kasveja. Siinä oli 99 prosenttia kaliumklooraattia ja jotain muita torjunta-aineita. Sitä liuotettiin veteen ja ruiskuteltiin kasveihin. Mutta räjähdysainetta oli suurin osa. Siksi sitä käytettiin. Apteekista ostettiin rikkiä, koska sitä sai siihen aikaan irtonaisena jauheena, ei saa taatusti enää. Normaalisti rauta-/maalikaupasta sai ostettua alumiinipronssijauhetta, josta sai tehtyä hopeanväristä maalia, jolla ennen vanhaan saunan kiukaat maalattiin. Näistä tehtiin sekoitus. Suhde oli fekabiittiä kaksi osaa, alumiinipronssia kaksi osaa ja rikkiä

puoli osaa. Sytytyslankaakin sai silloin ostettua, koska se ei ollut silloin luvanvaraista. Oli helposti laskettavissa, kauanko kestää kunnes paukahaata. Se sytytyslanka paloi sentin sekunnissa. Oltiin jäällä ja kun reikä oli tehty valmiiksi, katsottiin näkykö ketään kävelemässä jäällä uuden vuoden yönä klo 24. Ja kun ketään ei näkynyt, niin tuupattiin tämä pommi reikään ja sytytyslankaan tulta. Laitettiin 30 senttiä sytytyslankaa, jotta ehdittiin juosta etäämmälle puolessa minuutissa. Kun sitä paukun toista päätä oli veden alla, jään alapuolella, niin sehän aiheutti sinnekin aikamoisen paineaallon. Olihan se silloin helvetinmoinen mojaus. Se oli todella iso pamaus. Pamahduksen aikana jäät nousivat metrin verran ilmaan, ja siihen tuli 10-15 metriä leveä avanto. Jälkikäteen kuultiin, että joiltain kesämökeiltä oli helähtänyt ikkunoita rikki. Lempäälän Vesilahden Sanomissa oli jälkeensä paheksuttu tapahtumaa. Joku lukija oli kirjoittanut yleisönosastoon, että kuka helvetti pisti uudenvuodenaattona sellaisen paukun, että mökiltä meni ikkunat rikki. Isäukko luki ruokapöydässä lehteä, että kukahan kumman taliaivo tuonkin on tehnyt. Ei tehnyt mieli nostaa kättä pystyyn ja kertoa, että minä sen tein kaverini kanssa. Isäukko menehtyi kolme vuotta sitten, enkä koskaan kertonut hänelle, ketkä olivat tuon takana. Oltiin aika vähin äänin tapahtuneesta, koska se oli meillekin yllätys, kun pamaus oli niin jämerä. Ja se välähdys oli helvetin kirkas, tienoo tuli valaistua hetkeksi aika hyvin. Siinä kun oli sitä alumiinipronssia ja hiput alkoivat palaa, niin tuli se helvetin kirkas välähdys. Sitä alumiinipronssia käytetään magnesiumin seassa armeijan valopanoksissa, jotka ammutaan taivaalle ja valaistaan koko tienoo. Tämä vaan paloi nopeasti, kun magnesium palaa hitaasti.

Jos sattui pojalle vahinko, niin ehti se tapahtua myös Mikan isälle.

MIKA: Mun isällekin on sattunut pamausvahinko. Kun asuttiin Lempäälässä Hauralantie 21:ssä, niin isä teki metallityöluokassa eräänlaisen ampuma-alustan. Siihen oli hitsattu neljä putkea viuhkamaisesti viistoon ylöspäin. Jokaiseen putkeen hän laittoi ilotulitteita, jotka oli ostettu kaupasta ja sitoi sytytyslangat yhteen, niin että kun pään sytytti, niin kaikkiin ilotulitteisiin alkoi lieska menemään. Hän ei vaan ollut tutkinut ostostaan kovin tarkasti. Kun hän oli ostanut paukut, ne eivät olleetkaan raketteja vaan tykinlaukauksia. Ne neljä pamahti yläkerran parvekkeella. Jukolauta, se oli hurja pamaus. Onneksi me oltiin kaikki sisällä, mutta tällainen vahinko sattui isällekin. Teit isäin pojat astumaan.